

НАШІ ЮВІЛЯРИ

СВІТЛАНА ПЕТРІВНА РУДА

До 80-річчя від дня народження та 55-річчя наукової діяльності

Світлана Петрівна Руда є одним з провідних фахівців України в галузі історії науки і техніки. Народилася у Києві 27 листопада 1936 р. у родині науковців. Мати – Крутікова Ніна Євгенівна – працювала в галузі літературознавства, батько – Рудий Петро Євдокимович – у галузі економіки. В сім'ї, крім Світлани, була ще менша сестра – Тетяна (1945 р. н.). Світлана Петрівна після закінчення середньої школи вступила до Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка на біологічний факультет (спеціальність «біологія-фізіологія рослин») та у 1958 р. отримала диплом з відзнакою. У 1971 р. отримала другу вищу освіту за спеціальністю «романо-германські мови і література» цього самого університету. Навчалася в аспірантурі при кафедрі мікробіології Київського університету. Працювала інженером зі спеціальності «мікробіологія» в науково-дослідній лабораторії антибіотиків. З 1967 р. – кандидат біологічних наук. З 1968 по 1970 р. – науковий співробітник-консультант науково-організаційного відділу Президії АН УРСР (куратор науково-дослідних установ відділення біохімії, фізіології та теоретичної медицини). У 1970–1978 рр. – старший науковий співробітник Відділу фізіології промислових мікроорганізмів Інституту мікробіології та вірусології ім. Д. К. Заболотного АН УРСР. З 1978 по 1986 р. – старший науковий співробітник Відділу історії природознавства Інституту історії АН УРСР. У 1987 р. отримала вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності «історія науки і техніки». У 1986–1992 рр. – старший науковий співробітник Відділу історії науки і техніки ЦДПІН НАНУ. Керувала Відділом історії АН України ЦДПІН НАНУ (1992–1996). Докторську дисертацію захистила у 2002 р. (спеціальність – історія науки і техніки), у 2005 р. отримала звання професора. З 1996 р. – провідний науковий співробітник Відділу історії науки і техніки ЦДПІН ім. Г. М. Доброва НАН України. З 2015 р. – професор кафедри філософії та історії науки і техніки Державного університету інфраструктури і технологій.

Світлана Петрівна має велику родину: трьох доньок та шістьох онуків. Одна донька є доктором, а друга – кандидатом історичних наук. Старша онука захистила дисертацію й отримала ступінь кандидата біологічних наук. Це є свідченням наступності поколінь та передачі дітям і онукам своєї захопленості наукою.

С. П. Руда впродовж майже 40 років плідно працює на теренах історії науки. Одноосібно та у співавторстві видала 12 монографій та більше 300 наукових публікацій з дослідження актуальних питань історії науки, зокрема, таких її галузей, як біологія, мікробіологія, медицина, освіта. Певна частка робіт стосується історії становлення і розвитку наукових товариств, заснування та діяльності Академії наук України. Серед монографій – «Владимир Константинович Высокович (1854–1912)» (2004) і «Григорий Николаевич Минх (1836–1896)» (2011).

Значною є її науково-методична діяльність. Вона підготувала одного доктора та дев'ять кандидатів наук, є членом Спеціалізованої вченої ради із захисту до-

кторських і кандидатських дисертацій зі спеціальності 07.00.07 – історія науки і техніки, з жовтня 2004 р. впродовж однієї каденції працювала членом спеціалізованої експертної ради ДАК України з історичних наук. С. П. Руда була також вченим секретарем у Секторі історії та методології освіти, науки і техніки в Академії наук Вищої школи України (1994) і членом комісії з історії науки і техніки НТШ у Львові (1996), працювала вченим секретарем Українського національного комітету Міжнародного союзу історії та філософії науки (Франція, 1997). Брала участь у грантовій програмі «Трансформація гуманітарної освіти» фонду «Відродження» (1994), в організації україно-американського семінару з історії науки (1998).

С. П. Руда багато сил віддає навчально-педагогічній і редакційній роботі. У 1982–1989 рр. викладала курс лекцій з історії мікробіології та біотехнології на факультеті історії науки і техніки Київського народного університету науково-технічного прогресу. З 2007 по 2014 рік завідувала кафедрою мистецтвознавства, етнічної культури та гуманітарної освіти Мистецького інституту художнього моделювання та дизайну ім. Сальвадора Далі. Світлана Петрівна систематично залучається до рецензування курсових та дипломних робіт на біологічному факультеті Українського національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова, бере участь у складанні та вдосконаленні програм кандидатського мінімуму зі спеціальності 07.00.07 – історія науки і техніки, входить до складу комісій з приймання вступних і кандидатських іспитів з історії науки і техніки в ЦДПІН НАНУ та в Центрі історії аграрної науки ДНБ УААН. Вона є членом редакційних колегій трьох фахових видань зі спеціальності «Історія науки і техніки», активно працює в Товаристві істориків науки України.

С. П. Руда систематично бере участь у роботі наукових та науково-методичних конференцій, конгресів, міжнародних симпозіумів, «круглих столів», наукових семінарів, зокрема, була учасником XVIII, XX та XXI Міжнародних конгресів з історії науки і техніки (Мюнхен, 1989; Льєж, 1997; Мехіко, 2001), Міжнародних конгресів з історії медицини (Москва, 2001; Мінськ, 2004) тощо. Вона активно залучається до створення нової, незаангажованої історії вітчизняної науки, до адекватного висвітлення ролі провідних українських вчених у розвитку світової наукової думки. Її аналітичні розробки використані при виконанні проектів Державного фонду фундаментальних досліджень України «Створення національної історії науки України» і «Розробка методологічних засад та інструментарію ідентифікації наукової школи з метою створення інформаційної бази даних сучасних шкіл у науці України». Висновки наукових розробок С. П. Рудої та її учнів застосовуються у процесі викладання природничих дисциплін у вищих і середніх навчальних закладах України та країн ближнього зарубіжжя. Це засвідчено Почесною грамотою МОН України (2004). Наукова громадськість України визнала роль С. П. Рудої в історії науки, обравши її академіком АН Вищої освіти України по відділенню історії освіти, науки і техніки (2003). Окрім того, Світлана Петрівна є членом-кореспондентом Академії інженерних наук України з 2005 р. та лауреатом нагороди Ярослава Мудрого від 2006 р. за визначний здобуток у галузі науки і техніки.

Відзначивши значний внесок Світлани Петрівни Рудої до історії вітчизняної науки і техніки, хочеться побажати дослідниці подальших наукових розробок, успіхів у вихованні майбутніх істориків науки та передачі їм свого досвіду. С. П. Руда – зразок справжнього науковця, для якого наука стала сенсом життя, і який є прикладом сумлінного служіння улюбленій справі протягом багатьох років.

Доктор медичних наук Ю. К. ДуPLENKO